

SIIRI, IRMA A ANNA-LIISA RIEŠIA ZÁHADY

BABIČKY: ÚTEK Z VEČERNÉHO HÁJA

Minna Lindgrenová

» Druhý diel brilantnej finskej trilógie
s nevšednými hrdinkami a detektívnou zápletkou «

Babičky:

Útek z večerného hája

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatrosmedia.sk

X·y·z

NAKLADATELSTVÍ

Minna Lindgrenová

Babičky: Útek z večerného hája – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

MINNA LINDGRENOVÁ
BABIČKY:
ÚTEK Z VEČERNÉHO
HÁJA

PRELOŽIL ANDREJ RÁDY

Slovak edition published by agreement with Minna Lindgren
and Elina Ahlback Agency, Helsinki, Finland

Copyright © Minna Lindgren, 2014

Original edition published by Teos Publishers

Translation © Andrej Rády, 2017

Cover design © Cover kitchen

© VYDAVATEĽSTVO XYZ, 2017

ISBN v tlačenej verzii 978-80-7505-760-0

ISBN e-knihy 978-80-7505-787-7 (1. zverejnenie, 2017)

I

SIIRI KETTUNENOVÁ SA ZOBUDILA na hrozný rachot a myslou jej prebehlo, že sa ocitla v pekle. Počúvala buchot ozývajúci sa zhora, údery duniace za stenou i treskot nesúci sa z diaľky a spomenula si, že ich vo Večernom háji už nejaký čas strašili opravou potrubia. V máji celý domov s opatrovateľskou službou obkolesili stavebným lešením a zabalili do plastov, chýbala už len obranná priekopa. Okná sa mali zatvárať, dvere na balkón takisto, takže svetlo sa dovnútra vôbec nedostalo. Jar bola slnečná a výnimočne teplá, no v bytoch bola tma ako vo vreci a vzduch na zadusenie ako v infrasaune.

Siiri sa pozrela na rádiobudík na nočnom stolíku. Bolo iba šesť hodín a sedem minút, pondelok ráno, a v budove sa na plné obrátky odohrávala skaza. Opravári vyvolávali dojem, že sú veľmi usilovní, hoci aj o tom mnohí obyvatelia pochybovali, lebo vyšlo najavo, že za dodávku má zodpovedať zahraničná spoločnosť a väčšina jej pracovníkov pochádza z Poľska, Ruska a Estónska.

Hluk bol čoraz neznesiteľnejší. Ktosi ťkol za stenou tak mocne, až sa Siiri bála, že sa rozpadne celý dom. Predstavovali si opravári, že všetci starčekovia sú hluchí a oni tak môžu vyčíňať od skorého rána ako blázni, neberúc ohľady na obyvateľov? Siiri

pomaly vstala z postele, spustila nohy na sivú plastovú podlahu a chvíľu počkala, kým sa šumenie v hlave utíši. V noci jej nohy napuchli ako stĺpy, hoci zmlada mávala krásne členky, ktoré muži odmieňali všelijakými lichôtkami. Pozerala na tie svoje cudzie nohy a počúvala šumenie vo vlastnej hlave. Čudné. Očakávala by, že rachot z búrania stien a vrtania podláh postupne preváži nad šumením v jej skôrnatých cievach, lenže bolo to naopak, hlava sa jej dnes ráno vôbec nechcela upokojiť.

Schytla župan z peľasti postele, zasunula nohy do papúč a postavila sa. Neznášala papuče, Irma ju však nútila, aby ich nosila. Keby vraj pobiehala iba v ponožkách, mohla by spadnúť a udrieť sa do hlavy, a Irme sa veru nechcelo ošetrovať ochrnutú. Pri myšlienke na Irmu sa na okamih usmiala a zaželala si, aby už bolo desať hodín. To by sa mohla prešmyknúť chodbou k Irme na zalievajú kávu a prečítať si dnešné noviny. Lenže Irma o tomto čase nebývala hore, a to ani uprostred opráv, lebo užívala najsilnejšie možné lieky na spanie.

„Nie sú nebezpečné,“ vravievala Irma a bezstarostne mávla rukou, až sa jej zlaté náramky rozštrngali. „Len také cukríky na zaspatie. Hlava zostane čistá, iba čo pomáhajú usnúť. Je dôležité, aby si starý človek odpočinul a dobre spal. Ja si vždy beriem tabletku spolu s whisky, lebo tak príjemne upokojuje.“

Siiri si chvíľu preťahovala lámkou skúšané údy, potom sa odsuchtala do kuchyne a prinútila sa vypiť dva poháre vody. Pri druhom pohári sa musela snažiť zo všetkých síl. Vypila tri gly, chvíľu odpočívala, zhlboka sa nadýchla a vypila ďalší. Dôležité bolo veľa piť. So starobou je spojené vysychanie. Preto ani mladý sedemdesiatnik už neznáša alkohol tak ako predtým. A keď človek vysychá, prídu všelijaké křče. Zapália sa ďasná, pokožka svrbí

a črevá sa zapchajú. Lekári potom na to všetko predpisujú lieky namiesto toho, aby prikazovali piť viac vody.

Toto ráno si dva poháre vody vyžiadali obrovské úsilie. Siiri napokon splnila povinnosť a chvíľu dychčala ako po veľkom športovom výkone. Búchanie a hučanie zosilnelo. Hluk sa valil zo všetkých strán, z hlavy i zvonku, a keď sa Siiri lepšie započúvala, aj spoza jej vchodových dverí.

Nedôverčivo sa na dvere zahľadela, akoby mohla pochopiť, o čo ide, ak sa na ne bude pozerat' naozaj prísne. Zrejme tam bol ktosi s kladivom v ruke a chcel dnu. Siiri zhľadúvala kabelku. Nebola na stolíku s telefónom ani na posteli alebo nočnom stolíku, odrazu sa však prekvapivo objavila na ratanovej stoličke v predsieni, kde aj mala byť. Zavesila si kabelku na predlaktie, akoby ju mala chrániť pred každým zlom, a opatrne pootvorila dvere.

„Kikirikí!“ ozvalo sa z chodby takým vysokým a prenikavým hlasom, že vrtnutie a rany kladivom si dali na okamih prestávku. Aj Irma už bola hore.

„No neni to hrozné? Akoby sme sa prepadli do pekla! Tam raz, pravda, pri našich spôsoboch skončíme, keď sme už nezomreli ako poriadni ľudia. Teraz by sa hodila malá skupinová eutanázia. Smrť, smrť, samá smrť.“

„Irma! Ako to, že si tak skoro hore?“

„Čo si hluchá? Byt mi roztlkajú kladivami. Nadránom sa tam objavil akýsi bradáč, napochodoval do kúpeľne a začal búchať. Napochytr som na seba niečo hodila a prišla som sem vyhľadať útočisko. Máš niečo na raňajky?“

Irma už bola celkom čulá a vychystaná. Mala na sebe štýlové modré letné šaty, na pleciach svetlý pletený šál, akurát na nohách

mala akúsi čudnú svetločervenú obuv. Čosi ako plastové šlapky do vody.

„Kroksy. Nosia ich všetci!“ povedala Irma, otvárajúc Siirinu chladničku, aby sa pozrela, či tam nájde zákusok na raňajky. „Počula si, ako sa tí opravári spolu rozprávajú? Začali mi vyrevovať pred dverami ako paviány vo všetkých možných jazykoch už pred šiestou. Jeden však vedel hrešiť naozaj zručne aj po fínsky. Piča lietala hore-dolu, na to som sa zobudila.“

Nikdy predtým Siiri nepočula z Irminých úst toto slovo. Zarazene sa pozerala na priateľku, ktorá nepohla ani brvou, iba sa hrabala v chladničke a pomrnkávala si akýsi šláger z mladosti. „Jeden sa zasmee, iný si poplače, dáme si kávu a k nej aj koláče...“

Siiri pomohla Irme nájsť na spodnej policičke bábovku zabalenú vo fólii. Bola tam od predvčerajška, keď ju kúpila v Zlavovke, pre ktorú ju pravdepodobne upiekli pred mesiacom kdesi na vidieku niektorej pobaltskej krajiny. Ale veď to je jedno, na chuti sa to nepoznalo. Siiri sa pokúsila nabrať vodu z vodovodného kohútika, lenže tá netiekla. Vodu odstavili, bez výstrahy. Našťastie zostala v kanvici ešte od včera, Siiri ju dala zovrieť a zo skrinky na suché potraviny vybrala zomletú kávu. Vedela, že Irme bábovka chutí najlepšie, keď ju pokrstí kávu.

„To je báábovka,“ povedala Irma, ako mala vo zvyku. „Báábovku treba zalievať kávu, len tak šmakuje. Ach, jaj, hluk našťastie neotupuje chuťové bunky.“

Sedeli pri Siirinom stole, pochutnávali si na báábovke s kávu a listovali v čerstvých novinách. Z poschodia nad nimi sa ozýval neprerušovaný rachot, akoby niekto pneumatickým kladivom rozbíjal podlahu, ktorá však pre ne predstavovala strop. Spoza

steny, z Irminho bytu, vnášali do toho lomozu kontrapunkt nerytmičky akcentované údery, ktorými ktosi tĺkol do steny alebo podlahy. Noviny ponúkali na čítanie biedne málo, ako to už počas letných pondelkov býva. Aj smútočné oznamy boli iba dva, oba rovnako nudné. Chvíľu sa venovali titulom tých mŕtvych. Náš drahý diplomovaný inžinier, deduško a brat. Nám taký drahý regionálny riaditeľ čistiacej služby.

„Naozaj chcú príbuzní povedať, že tento Olavi Edvard bol ich drahý diplomovaný inžinier?“ spýtala sa Irma a rozosmiala sa, až jej bábovka zaskočila do nesprávnej dierky. Kašľala, až ju napínalo, kašľala a smiala sa, rozhadzovala rukami a vreckovkou si utierala slziace oči. „Uchytí ma! Napíšeme ti na parte ‚drahá čistopisárka?‘“ Vypila poriadny dúšok kávy a smiala sa ďalej. Potom si zhlboka vzdychla, pozrela sa na sivú plastovú fóliu, ktorá zakrývala okná, a vybrala z kabelky akúsi placku.

„Toto je ajped. Píše sa to iPad a Anna-Liisa to vyslovuje po švédsky.“

„Ty si si ho kúpila?“ vykrikla s hrôzou Siiri. Irma sa tým vyhrážala, Siiri si však nevedela predstaviť, že raz nadíde deň, keď Irma naozaj bude mať v kabelke vlastný tablet. A teraz leží medzi omrvinkami na jej stole. „A nebol hrozne drahý?“

„Vôbec,“ odvetila Irma pohladkala tú placku, akoby to bolo domáce zvieratko. Z prístroja sa začali ozývať zvuky a potom sa na displeji ukázali všelijaké obrázky. Takže sa naozaj prebúdzal na obyčajný dotyk, na pohladenie. „Ja vlastne nemôžem vedieť, koľko stál, lebo som si ho kúpila na stockmannovskú kartu a v takom prípade vlastne žiadna vec nič nestojí a bonusy sa len tak sypú. Predavač ma ubezpečoval, že to je dobrá kúpa. Trvácny a kvalitný a navyše dobre vyzerá, či nie?“

Irma ďalej hladkala svoju placku a tá poslušne vykonávala, čo od nej chcela. Na displeji sa zobrazili hracie karty a Irma ukazovala, aké praktické je hrať pasians bez naozajstných kariet. Siiri to pripadalo hlúpe. Nechcela sa prizerať, ako sa Irma venuje svojmu prístroju pri stole, kde jej ponúka kávu. Mali by noviny prečítať až do konca a pohovárať sa o dianie vo svete, aby im neušiel vlak.

„V mojom tablete sú aj noviny!“ zakikírkala Irma a zvýšila hlas do priezračného sopránu, takže prehlušila aj kakofonický lomoz opráv. Ťukala na displeji a šúchala ho prstami, až sa prístroja zmocnila nervozita. Vôbec už nebol ochotný poslúchať Irmine príkazy.

„Celkom iste som ich ešte včera videla,“ poklopkávala Irma velitelsky prístroj a pospevovala si pritom pesničku o troch veselých zbojníkoch. „Tak počúvneš, ty potvora!“

Jej krátke štuchance nadobudli väčší rozmach a Siiri sa začínala báť, že Irma to drahé zariadenie rozbije. Poskladala papierové noviny a odniesla ich do vrecka na papier pri vonkajších dverách. Buchot sa už ozýval aj z chodby, nielen z Irminho bytu, a medzi údermi bolo možné rozpoznať slovanské hulákanie.

„No ja tu teraz tie noviny nenájdem, ale celkom iste sú v nejakej skrýši tohto ajpedu. Ten chalan v Stockmanne mi to ukazoval, šup-šup a na displeji boli tie isté články, ktoré máš teraz vo vreci na odpadky. Pravda, nie som si celkom istá, či tam boli smútočné oznámenia. Určite budú, ak tie nekrológy zavesili na sieť.“

„Je toto tá sieť?“ spýtala sa Siiri tak trochu podozrievavo Irmy, ktorá si novú hračku položila do lona a prechádzala po nej palcom a ukazovákom, akoby hľadala blchy mačky.

„Beda, aká si hlúpa!“ zvolala Irma a ďalej prístroj šúchala. Toto nie je sieť, týmto sa na sieť chodí.“

„A kde teda je?“

„Akože sieť? Tá je... no, tá je všade... vlastne nikde konkrétne, je na to dokonca špeciálne slovo. Anna-Liisa by si ho istotne pamätala...“

„Vesmír?“ navrhla Siiri.

„No to nie. Toto nie je nijaká astronómia, každé decko ovláda počítač a teraz aj ja, hoci, pravda je, že tento strojček ma odmieta poslúchať. Chcela som ti ukázať jednu zaujímavú vec, iste by ťa nadchla. Na kurze nás učili, že pomocou tejto vecičky možno sledovať električky, lenže teraz tú appku nikde nevidím. Tie veci sa volajú appky, vedela si to? Žeby to bola táto appka? Och, teraz sa mu chce hrať sudoku! Prečo si so mnou nešla na kurz o tabletoch?“

Siiri desilo už len na to pomyslieť. Nikdy nemala rada kurzy a podobné záľuby, pri ktorých bolo treba klesnúť na úroveň školáka. Preto sa, už kedysi dávno, nenaučila nič ani na kurzoch francúzštiny v robotníckej akadémii. A tak sa toho vzdala, hoci všetci jej priatelia začali dochádzať na všelijaké kurzy, hneď ako odišli do dôchodku – a to je už... panebože, takmer tridsať rokov. V tom čase by sa bola naučila mnoho tanečných krokov a tkáčskych postupov, len keby bola chcela. Lenže Siiri iba jazdila električkami, pozerala televíziu a čítala knižky, stále znova a znova tie isté. Keď sa pozerala, s akým nadšením Irma zápolí s tým svojím strojčekom, neochotným urobiť čokoľvek z toho, čo od neho požadovala, mala pocit, že ona sama je lenivá a neschopná, dokonca hlúpa.

„Je to úplne nemožné. Radšej ten krám zavriem. Kde sa to vypína? Hop – tutok to bolo. Môžeš mi však veriť, že pomocou toho tu sa dá pozrieť na mape, kde práve teraz idú všetky helsinské električky. V reálnom čase, ako tomu hovoria. Môžeš si

naplánovať cestu podľa chuti celkom po novom. Teda, mohla by si, keby si sa zaujímala o výdobytky, ktoré ponúka moderný život.“

Irma prednášala s takým pátosom, že Siirino zlé svedomie vyvolané vlastnou neschopnosťou ešte narástlo. Na čo premárnila toľké roky života? Stihla by ešte zadržať tie stratené chvíle? Vtom sa z kúpeľne ozval príšerný ryk a hneď po ňom rachot. Na okamih zavládlo hrozivé ticho. Siiri a Irma hľadeli v hrôze jedna na druhú.

„Doriti! Do zasratej riti!“

Slova zanikli v novom rachote. Irma si pritisla zelenú placku na prsia. Vyvalila oči ako taniere a tak ticho, ako len vládala, sa pokúsila zašepkať:

„Veď som to hovorila. Vedia nadávať po fínsky.“

Po mučivo dlhom tichu sa z kúpeľne ozvalo niekoľko za sebou nasledujúcich tresnutí a nepríjemné zacvendžanie, akoby sa na podlahu rozsypali a rozkotúľali všetky porozbíjané zrkadlá a drobné predmety. Dvere do kúpeľne boli máličko pootvorené a Siiri sa zazdalo, že odtiaľ preniká do izby dym. Irma sa rozkašľala a mlátila okolo seba rukami, Siiri sa zarazene postavila, zdúpnela však na mieste. Ten dym bol hádam len prach, inak to nemohlo byť. Prach zo stavby začínal byť už celkom všade a mnohí obyvatelia sa obávali, že ochorejú na astmu.

Z kúpeľne do predsieni vyšiel vysoký bradatý muž a v ruke mal kladivo. Nemal ochranu sluchu ani reflexnú vestu, iba pracovnú kombinézu a na nej boli všade vrecká, závesné pásiky a ďalšie zaujímavé výčnelky. Irma zvrieskla a ešte tuhšie stisla svoju placku, akoby to bol ochranný štít proti vesmírnej pechote.

„Doriti,“ vybafol muž zreteľnou fínčinou bez toho, aby sa na ne pozrel. Možno si myslel, že je tam sám. Siiri hľadela na

cudzieho chlapa celá ochromená. V hlave pocítila páľčivé šľahnutie a netrúfala si ani dýchať.

„Kurva fix,“ pokračovalo chlapisko a družglo kladivom o podlahu v Siirinom byte tak, až sa Siiri zľakla, že prerazí dieru do bytu o poschodie nižšie. Nepamätala si, kto sa nasťahoval do bytu pod ňou, keď odišla, teda zomrela, tá tučná pani, čo tam bývala predtým. A aj odvtedy už uplynul rok, ba možno aj viac.

Siiri sa obzerala okolo seba a sústreďovala sa na vlastné dýchanie. Bradatý muž zaľúľaný prachom z opráv stál uprostred jej izby, akoby primrzol na mieste. Irma sa potichu a nenápadne prehrabávala v cennostiach a pokladoch svojej kabelky, ktorú si položila do lona, aby chránila vlastný majetok. Keď sa Siiri podarilo znova chytiť správny dych a páľčivá bolesť sa jej vytratila z hlavy, rozhodla sa pozviechať a rezolútne pristúpila k tomu chlapovi.

„Dobré ráno, volám sa Siiri Kettunenová,“ oslovila ho a podala mu ruku. „Prepáčte, že som v župane, ale nemohla som predpokladať, že sem prídete týmto spôsobom.“

Muž zarazene hľadel na deväťdesiatpäťročnú bielovlasú ženu zakrútenú do vyblednutého županu, ktorej nevýrazné oči sa naňho pozerali s veselou zvedavosťou. Špinavou dlaňou váhavo uchopil Siirinu ruku a prihovoril sa jej zlou angličtinou. Škriabuc sa na bruchu vysvetľoval, že to je iba náhoda. Nemal v úmysle prísť k Siiri cez stenu. Prikázal Siiri a Irme, aby sa upokojili, hoci ony sa podľa vlastnej mienky v tejto neskutočnej situácii správali dosť zdržanlivo, a rozhliadal sa, aby zistil, kadiaľ by sa dostal von.

„Prosím,“ povedala Siiri a otvorila zablúdenému kladivárovi dvere od bytu. Muž dlhými krokmi premeral vo veľkých ušpiených čižmách predsieň a zanechal po sebe stopy v podobe celej hĺby betónových úlomkov na podlahe a rozďaveného otvoru

v stene medzi Siiriným a Irminým bytom. Z Irminho bytu sa do nedávno ešte čistej Siirinej kúpeľne šírila nevtieravá vôňa kolínskej.

„Nech nás pánboh chráni,“ zašepkala Siiri pri pohľade do vlastnej kúpeľne. Tam, kde predtým bola sprcha, sa v stene škerila diera, ktorou by prešiel chlap, pekne okrúhla, a podlaha bola plná úlomkov betónu, črepín z obkladačiek a iných rárohov. Z rozbúranej steny škaredo trčali dve rúry a kus kábla. Umývadlo bolo na mieste, no skrinka nad ním šikmo ovisala a všetky predmety z nej povypadávali na podlahu. Rozbité fľaštičky, tégly a ďalšie Siirine potreby na umývanie sa roztrieštili medzi všetku tú spúšť.

„Hrôzostrašná skaza!“ zabeďákala Irma. Konečne totiž vstala zo stoličky, aby sa pozrela, aké stopy po sebe ten opravársky zbojník zanechal, a vykukovala spoza Siirinho chrbta. „Skazonosné šialenstvo!“

Cez dieru bolo vidieť k Irme. Nedalo sa ta lepšie nazrieť, lebo v ceste ležali hĺby haraburdia, Siiri však videla že Irmino paradne umývadlo ležalo vykmasnuté zo steny a rozlámané priamo pred otvorom. Obe kašľali a lamentovali, čo im stačili sily. Nech by však boli privandrovaných robotníkov, opravy potrubia aj s celým Večerným hájom, kde nevedeli nič poriadne zabezpečiť, akokoľvek preklínali, nič by sa nezmenilo. Irma sa pohla od prahu do kúpeľne ako prvá. Chvíľu sa len motala dookola, potom sa zošuchla na Siirinu pohovku. A nato sa rozosmiala. Tak nádherne, ako sa vedela smiať iba Irma Lennenleimuová: Začala jasným vysokým hrkútaním a postupne kľzavo klesala ako spevák bel canta z falzetu do staccata prsného registra. Nakoniec si dľaňami udierala do stehien, a keď sa trocha upokojila, natriasala sa na

mieste hore a dolu a čipkovou vreckovkou si utierala slzy. Siiri sa s úsmevom dívala na priateľku, odsunula bokom zopár vankúšov a sadla si na pohovku vedľa Army.

„Ach, beda,“ zanariekala Irma, no neprestávala sa smiať. „No aspoňže ten náš život nie je otupný!“

„Nacikala si si do gatiek?“

„Tentoraz veru áno!“ vykrikla Irma a znova sa pustila vysokým a jasným hlasom hrkútať. Aj Siiri sa zasmiala, hoci si nebola istá, či je tu niečo na smiech. Ak nič iné, tak aspoň Irma bola zábavná.

„Smrť, smrť, samá smrť,“ riekla Irma hlbokým drapľavým hlasom a zhlboka si vzdychla. „Toto je teda šikovná oprava. Zopár ráznych úderov do kúpeľňovej steny a hups, z jednoizbovej a dvojizbovej garsónky je odrazu veľký byt. Chápeš, že teraz bývame v jednom byte? Už nemusíme chodiť cez chodbu a polhodinu hľadať kľúče, aby sme si mohli dať spoločne kávu s koláčom.“

„No, to je pravda,“ pritakala Siiri a začala sa zamýšľať nad možnosťami, ktoré táto situácia prináša. „A keď pôjdeš na záchod, ja to budem v kuchyni všetko počuť,“ vybuchla od radosti Irma a znova sa rozosmiala. Siiri vstala, aby sa obliekla, lebo sa jej videlo, že ich čaká rušný deň. Ďalších hostí už nechcela vítať v nočnej košeli a župane.

Po nekonečne dlhom čakaní, že sa nadávajúci kladivár vráti, aspoň si mysleli, že to sľúbil, ich to napokon prestalo baviť. Irma sa túžila napiť červeného vína a Siiri mala namierené zistiť v kancelárii na prízemí, či má niekto v úmysle niečo podniknúť. Pozbierali haraburdy, teda kabelky a kľúče, a vydali sa na prízemie, celkom zabudnúc, že je ešte stále iba trištvrte na sedem.

II

VO VESTIBULE NA PRÍZEMÍ VEČERNÉHO HÁJA panoval veľký chaos. Ústavné svietidlá jasno žiarili, lebo zvonku dovnútra neprenikalo žiadne svetlo. V zatuchnutom vzduchu uprostred dunenia a hrmotu sa pohybovali skôr viac ako menej popletení starci. Niektorí z nich boli oblečení riadne, ako Irma a Siiri, ak sa nepočítali Irmine smiešne gumové topánky, mnohí však vyrazili v nočných košeliach. Nikto nevedel, koľko je hodín, aké je práve ročné obdobie a prečo sa tu všetci nachádzajú. Riaditeľka Sinikka Sundströmová dosiaľ na pracovisko neprišla a dievčina, ktorá mala službu nočnej sestry, sa spolu s filipínskou pedikérkou Elelibeth Bandongovou usilovala nepokojných starcov uchlácholiť.

„Zaútočil na Helsinki Sovietsky zväz?“ vyzvedal od Irmy a Siiri ohnutý starec. To práve on sa pred viac ako rokom nasťahoval do bytu po tučnej panej. Aj vnútri neprestajne nosil šiltovku a chodil čudne predklonený, mávajúc rukami do strán, sotva sa pohybujúc dopredu. Siiri sa jeho bonmotu veselo zasmiala, lenže ten úbohý starec sa o žiadny vtip nepokúšal. Naozaj si myslel, že sa skončila pozičná vojna a teraz išlo o rozhodnutie a jeho potrebujú na fronte. Za ním kráčali tri ženy a vypytovali sa, kde je najbližší protiletecký kryt. Elelibeth Bandongová ani španielska nočná sestra nerozumeli, čo znamená Sovietsky zväz a protiletecký kryt.

„Žiadny strach,“ povedala Siiri a chytila vojnového veterána za predlaktie. „Toto je len oprava potrubia.“

„Sovietsky zväz už neexistuje,“ radostne oznámila Irma a od muža si vyslúžila podozrievavý pohľad. Ženy ešte stále chceli do protileteckého krytu, uverili však, že tentoraz nepriateľ

neprichádza z východu. Boli presvedčené, že žiť vo Večernom háji je aj tak životunebezpečné.

„Niečo tu čudne zapácha. Možno niekto použil chemické zbrane. Alebo vybuchla atómová bomba,“ vysvetľovali. Irma a Siiri ich nejaký čas presviedčali, že skaza domova s opatrovateľskou službou nie je katastrofa, iba obyčajná oprava, lenže ženy neboli ochotné ustúpiť. Odrazu sa Irma zatvárila naozaj úradne a vyhlásila:

„Občianky, neodkladne sa musíte vzdialiť smerom, ktorým ukazuje moja ruka. Dočasný kryt civilnej ochrany sa organizuje tamto. O chvíľu tam budú vydávať proviant.“

Ukazovala rukou smerom do jedálne, ktorej dvere sa práve otvorili. Ženy tam odišli, aby vyčkali na podrobnejšie rozkazy, tak rýchlo, ako len so svojimi chodúlkami a artrózami stačili.

„Funguje to ako po masle,“ konštatovala Irma spokojne a pohľadom hľadala v tom virvare známych. Vojnový veterán sa ešte stále držal Siiri za ruku a zdalo sa, že čaká na jasné pokyny. Ako tam stál, neprestával mávať jednou rukou a balansoval, až sa zdalo, že spadne a strhne so sebou aj Siiri. O čo viac sa knísal, o to mocnejšie zvieral Siirinu pažu. Siiri ho poklepala po pleci a chvíľku premýšľala, čo mu povedať. Nejaké sa z toho zovretia musela dostať, lenže vydávanie povelov sa Siiri nedarilo tak plynulo ako Irme.

„Možno aj vy... pán... možno by ste aj vy mohli ísť tamto do protiletckého krytu a počkať tam na raňajky. Nemá sa chodiť dlho s prázdnyim žalúdkom.“

Traja muži vo fluorescenčných vestách a s chráničmi na ušiach prešli v čižmách okolo nich, vlečúc elektrické káble a žlté cievky. Odstrkovali starcov z cesty ako kôpky smetia a hundrali čosi, čo

znelo veľmi pekne, ako nejaký slovanský jazyk. Nečudo, že čo popletenejší sa nazdali, že pokračuje Pokračovacia vojna. Keď si to vojnový veterán a dve ženy hľadajúce protiletický kryt namierili do jedálne, nastal akýsi hromadný útek. Všetci sa premiestňovali do sály, veriac, že tam je bezpečne a vydávajú tam mináž. V normálnom prípade sa raňajky vydávali až o ôsmej, no teraz preriedený personál Večerného hája pochopil, že bude dobré začať nalievať kávu v predstihu. Elelibeth Bandongová a španielska nočná sestra vodili veľmi vyľakaných obyvateľov Večerného hája a usádzali ich k stolom.

„Kikirikí!“ zvriskla Irma a prudko zdvihla ruku. Zazrela čerstvých milencov z domova s opatrovateľskou službou, Annu-Liisu a veľvyslanca, ako vystupujú z výťahu. Veľvyslanec mal na sebe svoj model na pracovný deň, sivé nohavice s pukmi a hnedé fajčiarske sako a na nohách bezchybne vyleštené hnedé kožené topánky. Viedol Annu-Liisu za ruku, ako sa na džentlmena patrí. Anna-Liisa držala v pravej ruke paličku, ktorú dostala ako raný dar, lebo po sobáši nadobudla takú sviežosť, že chodúľku už viac nepoužívala. Vlasy si učesala do drdola a obliekla si hnedé šaty, hoci ako slečna chodievala hlavne v dlhých nohaviciach. Na prstenníku ľavej ruky sa jej blýskal snubný prsteň ozdobený desiatimi briliantmi a okolo krku si prehodila zelenú, odvážnu šatku. Ako sa tak dôstojne blížili k Irme a Siiri, vyzerali šťastní a krásni.

„No nie je to strašné?“ vzdychla Siiri ako prvá, hoci Anna-Liisa a veľvyslanec si ešte ani nestihli sadnúť ku kartárskemu stolčeku.

„Prosím?“ spýtal sa veľvyslanec. Huriavk bol nehorázný.

Ďalej sa stretávali vo veľvyslancomvom kúte okolo mahagónového stolčeka so súkenným poťahom, aby si zahrli v karty alebo

len spolu strávili príjemnú chvíľu. Z pôvodného kartárskeho krúžku už niektorí zomreli, naposledy faktor Reino, Pani v klobúku a tučná pani z áčka, no prišli aj noví. Margit tam s nimi sedávala tak často, ako len pri svojom zhone stihla.

„Je to tu horšie ako v Zimnej vojne,“ zakričala Irma.

„Netreba hneď preháňať,“ zahriakla ju Anna-Liisa ľadovým hlasom, a ako si sadala, nechala paličku spadnúť na zem. Vyzerala ešte namrzenejšia ako zvyčajne a v podstate pomerne unavená. Veľvyslanec s ťažkosťami paličku zdvihol a tiež sa posadil. „Irma, čo ty vieš o Zimnej vojne? Nebola si niekde v čistom závetrí, ktoré ti zabezpečil tatko, keď sme my ostatné rozmrazovali zamrznuté mŕtvolky v provizórnych saunách, v ktorých sme pri tých mrazoch museli kúriť tak, až mnohé vyhoreli a...“

„To stačí, drahá,“ prerušil Annu-Liisu veľvyslanec. Nemal rád spomínanie na vojnu, hoci si slávnostný oblek rád okrášľoval odznakom s dubovou vetvičkou vojnových veteránov.

„Ja som bola v poľnej nemocnici. Ošetrovala som ranených,“ ozvala sa Irma urazeným hlasom. „Istý muž ma dokonca považoval za anjela, lebo som bola prvý človek, ktorého uvidel, keď sa prebral k vedomiu. Bola som vtedy dosť pekná a mala som také tie blond kučery ako to dievča z ovsených vločiek Elovena. Keď som mu otierala čelo studeným obkladom, otvoril oči a myslel si, že je v nebi.“

„To stačí, Irma,“ vrátila sa k slovu Anna-Liisa, ktorá chcela prerokovať aktuálne pálcivé otázky.

„Ach, už som vám ten príbeh rozprávala niekedy predtým?“ spýtala sa Irma nevinným hlasom a dala sa v kabelke zhladať hracie karty alebo vreckovku. „Ja som taká nič si nepamätajúca babka, vravievam to aj svojim zlatičkam. Tie hneď hrozne

hartusia, keď im občas rovnaký príbeh rozprávam po druhý raz, hoci dobrá historka sa opakovaním neskazí, skôr naopak. Veď aj deti chcú, aby sa im rozprávali rozprávky aj desať ráz, a v rozhla-se opakujú rovnaké správy každú celú hodinu, doslovne to isté. Navyše svojim zlatičkam vravím, že keď ich je taká hřba, tak si nijakovsky nemôžem pamätať, komu som ktorú historku už roz-právala, takže je celkom prirodzené, že niekto si musí rovnaký príbeh vypočuť viac ráz. Rozprávala som vám o tom, ako môj muž vrtal stenu na policičku a zradila ho hmoždinka, takže mu celá polica aj s knihami spadla na hlavu?“

„Rozprávala,“ vyhřkli všetci jednohlasne.

„Aha, no dobre. Ale potom by ste mi hádam mohli povedať, prečo môj muž vrtal dieru na tú policu tak, ako bola, aj s knihami. Či to v podstate nie je nemožné? Chcem len povedať, že som vám celé tie roky mohla rozprávať celkom povymýšľané historky, teda štipku vylepšené, lenže na druhej strane aj moja mama vždy vra-vela, že komu by sa chcelo vyprávať také hlúpe historky, a myslela tým, že...“

„Írma!“ zvolala Anna-Liisa s dôrazom, ktorý jej umožnil na-učení spôsob, ako zosilniť hlas, ktorý ovládala ako skúsená učiteľka materinského jazyka, takže sa pri kartárskom stolíku s údesom na tvári zastavil aj okoloidúci opravár. „Môžete ísť,“ priateľsky vyzva-la muža Anna-Liisa, akoby prepúšťala dlhoročného majordóma vo svojom kaštieli. Potom nervózne klopala pästou do stola, kým sa jej podarilo vrátiť myšlienky do pôvodných koľají.

„Táto oprava,“ začala. „Z toho nič nebude.“

V tom mala, samozrejme, pravdu. Oprava potrubia trvala iba necelé dve hodiny a celý dom s opatrovateľskou službou bol hore nohami. Čo sa potom bude diať, keď sa nikto nedostane

na záchod? Alebo keď budú musieť uzatvoriť jedáleň? Každý z nich už počul desivé príbehy o opravách potrubí, tie boli v ostatnom čase akousi módou. Irmina sesternica musela bývať v provizórnej búde na druhej strane mesta osem mesiacov, no oprava aj tak nepostupovala, ako mala. V sesternicinej kúpeľni sa objavili nesprávne obkladačky a sprchu prilepili šikmo kam si celkom hore.

„Sesternica na tú sprchu vôbec nedosiahla a pritom je vysoká ako normálny človek. Máme v rodine aj veľmi nízkych príbuzných, lenže tí patria do kuopijskej vetvy, s tými sa ja nestýkam. Pravda, okrem sesternice Grety, tá býva na Punavuori a je celkom drobnučká. Kedysi to bývala robotnícka štvrť Punavuori, po našom Na Červeňáku, lenže dnes si tam môže bývať, kto len chce. A aké sú tam krásne staré domy! Boli ste niekedy na Punavuori? Siiri, aspoň ty si sa tade určite viezla niektorou z tých svojich električiek. Všimla si si, koľko krásnych domov tam je?“

Keď Irma nevedela, čo si počať, vždy začala pri rozprávaní od vzrušenia až klokotať. Všetci chápali, že tento začiatok opravy pripomínajúcej bombový útok mnohých trochu vyviedol z miery. Podľa Siiri bolo práve v tejto chvíli fajn, že Irma svojím bľabotáním udržiavala bezstarostnú náladu, dosť to upokojovalo. Lenže Anna-Liisa zovrela pery do tenkej čiary a prstami čoraz ráznejšie búchala do stola, až sa jej brilianty trblietali. Siiri si predtým nevšimla, že odkedy je Anna-Liisa vydatá, začala si lakovať nechty. Mala na nich tmavočervený lak prechádzajúci do fialovej. Podľa Siirinho názoru trochu priveľmi nápadný na nesviatočnú náladu domova s opatrovateľskou službou plného starcov.

„Bola si na manikúre alebo si vieš sama tak precízne namaľovať nechty?“ spýtala sa Anny-Liisy.

„Siiri, to ani ty nevieš uprostred tejto krízy hovoriť o niečom inom?“ vyhrkla Anna-Liisa a hlas sa jej triasol sklamaním. „Takto to ďalej nejde. Pokúšala som sa o veci prehovoriť s riaditeľkou Sundströmovou, lenže tá tvrdí, že obyvatelia prenajatých bytov sú sami zodpovední za to, ako si zariadenia bývanie počas opráv. Ona vraj má dosť roboty s obyvateľmi oddelenia pre dementných pacientov. Nehanbila sa tvrdiť, že toto je bežná prax pri opravách v budovách, ktoré spravujú spoločenstvá nájomníkov. Ale Večerný háj predsa nie je normálny družstevný dom, ale budova, v ktorej sa poskytujú služby. Platíme veľké peniaze za to, aby toto tu nebolo iba nejaké spoločenstvo, ale určitá... spoločnosť garantujúca bezpečie. A keď potrebujeme pomoc, tá neprichádza.“

Siiri ani Irma nechápali, po akej forme pomoci to Anna-Liisa túži. Obyvateľom Večerného hája veľakrát rozdali prospekty o oprave potrubí, o jej časovom harmonograme, jednotlivých etapách, o pracovných postupoch a ich vplyvoch na bývanie. A, ako inak, o nákladoch, ktoré budú pokryté zvýšeným nájomným a poplatkami za služby. V rovnakom čase, keď budovu ovinovali plastovou fóliou, začalo sa s vyprázdňovaním pivníc. Spomedzi nich mal pivnicu iba veľvyslanec, lenže ten nemal sily a chuť preberať sa vo veciach, ktoré tam mal uskladnené. Zaplatil akémusi dôveryhodnému priateľovi, aby mu počas opravy premiestnil veci z pivnice do kontajnera, ktorý sa nachádzal kdesi v poliach vo Vantaa. Anna-Liisa bola presvedčená, že tie veci sú už dávno predané a že ich už nikdy neuvidia. Budúci týždeň majú do každého bytu prideliť ochrannú fóliu, do ktorej treba zabaliť časť vecí. Odporučili sňať obrazy zo stien a malé predmety pobaliť do škatúl. Prach sa mohol šíriť hocikam, a preto odporučili pozakrývať nábytok fóliou. Irma si pritom spomenula, ako sa kedysi na celé

leto jazdilo do letných bytov a nábytky sa prikrývali, aby na ne nepražilo slnko, a ešte dlho nahlas rozhutovala, prečo sa to už nerobí. Buď už ľudia nejazdia do letných bytov, alebo potažky lepšie znášajú slnečný svit.

Riaditeľka Sundströmová všetkých vyzvala, aby si cenné veci uložili do bezpečia, napríklad do bankového depozitu, lebo stavebná firma Prvá čistiaca a leštiaca úderná, a. s., zodpovedná za dodávku, bola síce spoľahlivý partner, lenže nikdy nemožno vedieť, aké myšlienky behajú po rozume každému jednotlivému opravárovi. Podľa Siirinho názoru to vyznelo akosi nevychované a spolu s Irmou z toho vytvorili novú okrídlenú frázu „Nikdy nevieš, čo takému opravárovi behá po rozume“.

Mnohým názov Prvá čistiaca a leštiaca úderná, a. s., pripadal akýsi známy a ukázalo sa, že to je tá istá firma, ktorá predtým Večernému háju poskytovala upratovacie služby. Tá istá, ktorej fakturácia sa vždy znova hemžila nejasnosťami, ktorej ceny boli neokrôchane vysoké a o ktorej si mysleli, že skrachovala alebo sa jej vedenie dostalo do väzenia v rámci tých búrlivých a neprehľadných udalostí, keď sa hospodárske trestné činy vo Večernom háji vyšetrovali na súde a hlavná sestra Virpi Hiukkanenová dala výpoveď, hneď ako sa pozviechala z nervového zruštenia.

„K veci,“ povedala dôrazne Anna-Liisa, prerušiac ostatných, ktorí sa habkajúc usilovali o akési zhrnutie distribuovaných informácií. „Tieto prvé dve hodiny ukázali, že to, čo nám narozprávali o bezprašných pracovných postupoch a o opatreniach na obmedzenie hluku počas dňa, sa nezhoduje s pravdou. Celý Večerný háj sa zobudil nadránom na hučanie vrtačiek v čase, keď riaditeľka Sundströmová ešte pokojne vospávala na svojom sídlisku. Prach je všade a nedá sa tu ani dýchať.“

„Začiatok je ťažší, ale iste sa to zlepší,“ povedal prívetivým hlasom veľvyslanec a pohladkal Annu-Liisu po ruke zovretej do päste.

„Akýsi čudný inštinkt mi vraví, že meno tej opravárskej firmy nebolo Prvá čistiaca a leštiaca úderná, a. s.,“ zamýšľala sa nahlas Irma a začala sa prehrabávať vo svojej kabelke.

„No čo ak to bolo iba Čistiaca a leštiaca?“ nadchla sa Siiri pre výzvu, ktorú nadhodila Irma a ktorá bola jednoduchšia ako problém, čo nastolila Anna-Liisa. „Niekedy si tie podniky menia názvy, keď sa im pritrafí nejaká nepríjemnosť.“

„Môj ajped bude iste vedieť, ako sa volali. Počkejte chvíľu, než ho zahrejem a rozhodím,“ povedala Irma a začala hladkať svoju placku letnými, výraznými štuchancami. Annu-Liisu Irmino snaženie priam odpudzovalo. Zasyčala tak, že jej veľvyslanec ponúkol svoju vreckovku a upokojujúco ju potľapkal po pleciach.

„Všetko sa upraví, zlatá moja,“ chlácholil ju a po očku sledoval Irmino počítačové dobrodružstvo.

„A teraz sem napíšem, že ‚Oprava vo Večernom háji‘. Ale nie, dám tam ‚Sanácia Večerného hája‘. A uvidíte, že o chvíľu poznáme správnu odpoveď!“

Anna-Liisa prestala nahlas siakať a nedôverčivo pozerala, ako Irma napreduje v úsilí. Na displeji sa ukázali fotografie a text a Irma ťukla na jeden rámik a čáry-máry, prístroj odpovedal.

„Za sanačné práce zodpovedá estónska firma Prvá čistiaca a leštiaca úderná, a. s.,“ tak to tu píše. Čo vravel môj inštinkt?“

„Isteže, to som vedela,“ mudrovala Anna-Liisa kyslasto. „Podľa mňa je to vedľajšie.“

„Lenže to je teda tá istá spoločnosť, ktorá tu predtým všetko domrvila, teraz len pod novým názvom,“ skonštatovala Siiri

zamyslene. Irma si pritisla tablet oboma rukami na hrud' a víťazoslávne žiarila.

„Vďaka tejto mašinke som múdra a mám dobrú pamäť. Vždy keď niečo zabudnem, nájdem si to v nej. A keď sa počítaču pamäť unaví, môže sa doň kúpiť nová. Čoskoro to iste bude možné aj u ľudí. Len pomyslíte, aké to bude zábavné! Nebudú potrebné skupinové domovy a pomätené babky nebudú znamenať pre spoločnosti iba výdavkové položky v rozpočte a zakaždým, keď bude treba, lekár len nainštaluje zamak prídavnej pamäti!“ Irma sa smiala, až sa jej zaokrúhlený trup natriasal hore-dolu, a vôbec si nevšímala gniavivé mlčanie ostatných. Nežne vložila prístroj naspäť do kabelky a vyložila karty na stôl.

„Počítačová pamäť je prázdna. Najprv do nej treba niečo uložiť, až potom môže niečo poskytnúť. Ten tvoj ipád nedodá zdravia ani rozumu tebe ani nikomu inému,“ prehovorila Anna-Liisa a hľadela na Irmu, blýskajúc svojimi tmavými očami. Oprava na ňu doľahla naozaj ťažko, lebo inokedy si Anna-Liisa zachovávala vo vzťahu k Irme zmysel pre humor. Teraz bola nervózna a zádrapčivá, vďaka čomu bol veľvyslanec milší ako zvyčajne.

„Všetko sa upraví, všetko sa upraví, Anička,“ opakoval svojim mäkkým barytónom. Irma a Siiri si vymenili rýchle pohľady, no nezasmiali sa, lebo ich Anička bola celkom bez seba.

„Upraví! Ako si len môžeš namýšľať, že toto peklo sa zmení na raj len preto, že ty budeš milý?“ vychrlila na neho Anna-Liisa. Vstala a pozrela sa na manžela tak, že ten pochopil a podal jej paličku a hneď potom aj predlaktie. „Zájdeme si teraz na prechádzku. Pravda, radšej by som si chvíľu odpočinula, ale to je v tomto predpeklí nemožné. Poď, Onni!“

Vykročili, Anna-Liisa hrdo vzpriamená pomerne bodro a veľ-vyslanec ako jej štýlová opora rezkým krokom, vyvádzajúc manželku von popri kotúčoch s elektrickými káblami, cementových vreciach a stavebnom lešení. Irma oznámila, že dnes má triednu stretávku, takže sa veľmi ponáhľa do mesta.

„Pôjdeš na stretnutie so spolužiakmi v tých plážových papučkách?“ s hrôzou sa spýtala Siiri.

„To sú kroksy, čo sa to nenaučíš? V tých sa dá ísť v letnej horúčave celkom dobre aj do reštaurácie.“ A tak Irma odišla, veselo a bezstarostne, akoby celková sanácia Večerného hája bola bagateľnou drobnôstkou v jej veselom živote.

Siiri sa vrátila do svojho bytu, hodila sa na posteľ a počúvala zvuky opravy ozývajúce sa z rôznych častí budovy. Napadlo jej, že by azda bolo pohodlné byť dementná, lebo tak by z tejto hrôzy vyvolanej opravou potrubí vôbec nič nechápala. Lenže potom sa spamätala a bola šťastná, lebo si pamätala, kto je, bola schopná chodiť na vlastných nohách a vedela, čo dnes treba urobiť. Inými slovami nič. A tiež preto, lebo mala priateľov, ktorí sa hrali s tabletom a dali sa oslovovať Anička.

III

RIADITELKA VEČERNÉHO HÁJA Sinikka Sundströmová viedla narýchlo zvolanú schôdzu v sále domova s opatrovateľskou službou, ktorú obyvatelia výnimočne celkom zaplnili. Strapaté vlasy mala Sundströmová od vlhka celkom poskrúcané a hoci mala na sebe iba pestrý tenký plášť s otvoreným golierom a voľnými

rukávmi, vyzerala, že sa zadusí od horúčavy. Drevený kríž, nazaj z dreva, jej žiaril na červenajúcej sa hrudi a ona sa úžasne usilovala slniečkovsky sa usmievať na svojich klientov. Komplexná oprava domova s opatrovateľskou službou bol projekt, na aký pri svojom vysokoškolskom vzdelaní sociálnej pracovníčky nikdy ani nepomyslela. Našťastie mala na pomoc Jerryho Siilinpääho, vedúceho projektu zodpovedajúceho za stavebné dodávky, ktorý mal dnes prísť, aby o napredovaní projektu prítomným starcom osobne porozprával.

„... takže teraz potrebujeme, aby sa každý z nás čulo zapojil,“ dokončila Sundströmová svoj príhovor a splasla rukami.

Prítomní boli takmer všetci pohybu schopní obyvatelia, lebo utrpenie spôsobované vrтанím a búchaním trvalo už druhý týždeň. Dodávka ochranných fólií sa oneskorovala, prívod vody mohol byť prerušený bez výstrahy a chýry o tom, že sa strácajú veci a poškodzuje sa majetok, sa denne množili. Fyzioterapeutka zavrela ordináciu a motivačné činnosti sa utlmili.

„Prídeme každý so svojou štipkou dobrej nálady tak, aby sme jej mali celú hrbu! Veď sme tu všetci spolu na jednej lodi!“ vykrikovala Sundströmová a rozpažovala ako Luciano Pavarotti, keď prijímal prejavy priazne obecenstva, akurát veľká biela šatka v ľavej ruke jej chýbala. „Jedna veľká spoločná náruč!“

„Ako prosím?“ zvolal vojnový veterán so šiltovkou na hlave, ktorý nepristal na to, aby si sadol, a čudne mávajúc rukami stál podivne predklonený vo dverách. Počul iba hluk vrtačky a neporozumel riaditeľkinmu posunkovému jazyku.

„Naber si hrbu dobrej nálady,“ zakričala na neho Irma a pridala zvonivý smiech. Sama začala vyhrabávať z kabelky celé hrbý dobrej nálady a rozhadzovala ju vôkol seba. Irmina hra zaujala

aj ďalších a o chvíľu už všetci okolo seba trúsili dobrú náladu a vyzeralo to, že sa pozadúšajú od smiechu – pravda, okrem Anny-Liisy a veľvyslanca, ktorí sedeli otrasení v prvom rade.

„Toto je blázinec,“ povedala Anna-Liisa a uprela na riaditeľku prísny pohľad. Sundströmová bola vyvedená z miery. Nebola by si vedela ani len predstaviť, že jej príhovor, ktorý mal pozdvihnúť náladu prítomných, by mohol zapôsobiť takto konkrétne. Zalamovala spotené ruky, a keď to šalenie v sále nie a nie prestať, začala rytmicky tliekať a zvýšila hlas.

„Drahí, sem sa pozrite! Uvedomte si, že oprava je šanca, ktorú si nenecháme pretiecť medzi prstami! Keďže steny a nádvočia v rámci priebežnej sanácie v každom prípade vybúrajú, bude možné zároveň opraviť mnoho ďalších vecí. S obnovou omietky na fasáde sa už začalo, a až to všetko bude za nami, každý z vás bude mať novučičkú kúpeľňu a kuchyňu, obnovenú elektriku, opravenú klimatizáciu a na nádvorí budú vysadené stromy a kríky. Zbierame peniaze na hojdačku na dvore, prispieť môžete všetci. Takže ak teraz hoci aj...“

V sále ďalej vládol nepokoj a Sundströmovej hlas sa začal chvieť, až napokon, stratiac silu, celkom zanikol. Už sa zdalo, že situácia je stratená, lenže vtom dverami rýznym krokom vstúpil mladík v sivom obopnutom obleku a teniskách. Keď ho Sundströmová zazrela, takmer sa vzniesla do vzduchu a líca sa jej rozpálili ešte väčšmi.

„Jerry, vďaka bohu! Vitaj, Jerry Siilinpää! Mohli by ste sa upokojiť... mohli by ste si láskavo vypočuť, čo môže o tomto našom spoločnom dobrodružstve povedať vedúci projektu Jerry Siilinpää?“

„Kto dá svojmu synovi meno Jerry?“ spýtala sa takmer plešatá žena, nová obyvateľka z céčka, sediaca v invalidnom kresle.

„Siilinpää? To je preklad zo švédskeho Ježova hlava?“ spýtala sa Siiri Army.

„Čo znamená siili po švédsky?“ spýtala sa Irma tak nahlas, že pomerne veľký počet starcov prinútila zamyslieť sa nad tým. Kto-si navrhol vydru, lenže tá sa po fínsky povie saukko, pripomenul iný. „Joj, keby som tu teraz mala svoju zelenú placku, vedeli by sme to za okamih.“

„Jež,“ skríkla Anna-Liisa, aby zarazila diskusiu. „Sotva to bude nejaký nadšený národovec.“ Pozrela sa Jerryemu Siilinpäämu, ako tam stál vedľa Sundströmovej, prísne priamo do očí. „Prosím, môžete začať.“

„Tak, oné. Dobré ráno, banda! Sinikka tutok povedala, že dobrodružstvo, a dobrodružstvo je okej slovo,“ spustil vedúci projektu, ktorému ovisal golier na košeli, lebo nemal nijakú kravatu. Na krku mal visačku s menom a fotografiou. Také by sa mali používať v uzavretom oddelení, lebo dementní si nepamätali vlastné meno, ale že zdravý mladý muž chodil pomedzi ľuďmi s menovkou na krku, to pripadalo Siiri aj Irme naozaj zábavné. Vlasy na Ježovej hlave vyzerali špinavé, lenže Irma vedela, že to spôsobuje vosk, ktorý si chlapčisko natrelo na hlavu.

„Moje zlatička vraveli, že dnes je celkom bežné, aby si muži upravovali vlasy a používali dokonca aj lak. A všelijaké soli od výmyslu sveta a gély sú... ako to len hovoria... bežná vec, tak nejako to bude.“

„Dobrodružstvo sa nám bystro rozbehlo, či nie? Aké nálady máme tuná v sanatóriu Večerný raj?“

„Povedali ste raj?“ spýtala sa Anna-Liisa nedôverčivo. Mala mimoriadne dobrý sluch. Margit sedela na druhej strane vedľa Anny-Liisy, no nepočula nič, lebo načúvadlo si zasa raz nechala

na nočnom stolíku. Hlava jej kväckala a Margit statočne bojovala so spánkom.

„Presne tak! Háj, povedal som Večerný háj,“ klamal Siilinpää a rukou si siahol na kravatu pod golierom, ktorú tam nemal. Našiel svoju visačku, chvíľu ju podržal v ruke, zrejme aby sa upokojil.

„Tak trocha namiesto cumľa, hentá identifikačná placka,“ podotkla Irma.

„O chvíľu si ju zasunie do úst,“ nadviazala Siiri a obe sa nevhodne zasmiali.

„Večerný háj nie je sanatórium. Toto je domov s opatrovateľskou službou,“ opravila Anna-Liisa vedúceho projektu. Vytvorila si k nemu vzťah, akoby to bol mimoriadne slabý žiak, ktorý sa usiluje vykorčuľovať zo skúšania na hodine rodného jazyka, zabudol sa však pripraviť.

„Lenže tu nie sú nijaké služby! Čo ak je to naozaj sanatórium?“ vykrikol vojnový veterán v šiltovke, čím zachránil Siilinpääho pred Annou-Liisou. Posunul sa v uličke dopredu a teraz stál vedľa Anny-Liisy a veľvyslanca.

„Sadjajte si, zlatý môj Tauno,“ potichu ho upokojovala Siinikka Sundströmová a prosebne sa pozrela na rozhnevaného starca. Mocný potok potu sa jej valil z čela na nos a zdalo sa, že odkvapká až na podlahu.

„Nie som tvoj zlatý, mňa neojebeš!“ zahrmel Tauno a zostal stáť.

„Panebože!“ uniklo Irme. Niektorí starci vyprskli do smiechu. Taunove ruky ešte rezkejšie lietali vzduchom, on však stál na mieste a pripomínal agresívny otáznik.

„Čo keby si prestal s tým mávaním a posadil sa?“ povedala Sundströmová trasúcim sa hlasom. Na hrdle sa jej teraz prudko

striedali červené a snehobiele flaky a drevený krížik na jej prsiach sa kúpala v pote. Sála celkom stíchla, no vtom sa ozvalo Margitino hlasné chrápanie a ona sa strhla a zobudila, nevediac, kde to vlastne je. Vyčkávajúce ticho pokračovalo.

„Ja nemôžem sedieť,“ ozval sa napokon Tauno. Všetci zbystrili pozornosť a počúvali starého muža, ktorý pokračoval takmer nečujne. „Chrbticu mi skrútilo tak, že ma sedenie bolí. Nevydržím poriadne sedieť, a aj keď stojím, tak len takto. Musím udržiavať rovnováhu rukami, takže aspoň to keby ste mi dovolili. Toto mávanie.“ Po krátkej, účinnej prestávke precedil cez zuby tak, že to začul len málokto: „Baba jedna.“

„Tak isteže, Jerry, môžeš odtiaľto pokračovať?“ pokúsila sa Sundströmová prekoprcnuť zodpovednosť na vedúceho projektu, ktorý ešte stále držal v ruke menovku a nedokázal zo seba dostať slova. Do oblúka narastený vojnový veterán Tauno sa chvel.

„Rozkazuje chorému, aby si sadol, komentuje starých ľudí ako dajakých zasranov! Nepozná obyvateľov, prekliata babizňa. A teraz nám kazí posledné dni takýmito vojnovými manévrami. Prekliata mladá piksľa!“

Tauno vykrikoval chrchlavým hlasom, zúrivo mávajúc, takmer trepotajúc rukami, a rozvášnil sa tak, že začal vyrevať samé oplzlosti, až ho bolo treba odvieť z podujatia. Dočasná vedúca pre starostlivosť Miisa Sievänenová vybehla zo sály a vrátila sa po Tauna s dvoma opravármí zastrášujúceho vzhľadu. Tí schytili scvrknutého, vyrevujúceho muža, akoby to bola tyč do betónu, a odniesli ho až tam, kde lomoz opravy prehlušil Taunovo hlasité vystráhanie. Jerry Siilinpää si zakryl dľaňami tvár, a keď napokon znova začal svoj plamenný prejav, Siiri sa videlo, že ten chlap zadržuje úsmev. Alebo plač, ťažko povedať.

„Dobrý rozbeh, naozaj, fakt.“

Siilinpää sa zhlboka nadýchol, dvoma róznyimi krokmi podišiel k papierovej tabuli a vzal do ruky hrubú fixku. „Povedzme si to napríklad tak, že máte tuná takú situáciu, ktorá sa postupne eskaluje. Keď zmapujeme tieto vaše výzvy, tak čo vám ako prvé zide na um?“

Obyvatelia Večerného hája sa nemo pozerali na mládenca s voskovým účesom, ktorý bral ich každodenný život čertovsky naľahko, ako nejakú napoly zábavnú výzvu a myslel si, že ju vyrieši, keď nakreslí na flipchart zelenou a červenou fixkou nesúmerné kruhy.

„Tuná je náš projekt, presne takto,“ povedal Jerry Siilinpää a naškrabal do veľkej kružnice písmeno P. „Čo keby ste sa pozreli na tento flipchart, hej, kompánia. Najprv spolu zmapujeme problémy a potom budeme hľadať action itemy a namaľujeme si cieľový terén. V niektorých vašich brlohoch už predsa postupne začal odpadávať azbestový náter. Dostali ste sa už v súvislosti s tým na nejaké kritické rozhranie?“

„Ako to, že Anna-Liisa už nezasiahla do jeho vyjadrovania?“ ozvala sa Siiri a odmenou jej bol nenávistný pohľad z prvého radu.

„Prečo sa henten stojan s papierom volá flipchart?“ spýtala sa Irma.

„Tak je, dobrá otázka. Je to z angličtiny. Flap... teda flapboard. Po fínsky listovacia tabuľa a tu je tá naša projektová záležitosť, a keď tuná takto urobíme šípky, tieto červené, tak to budú tie najkritickejšie klastry. Určite práve odtiaľ prichádza ten hluk. Písmeno H.“

„Čože? Pardon? Čo si to povedal?“ ozvali sa zarazené výkriky z rozličných častí sály. Nikto nechápal, čo to ten chlap na tej listovacej tabuli vysvetľuje.

„Hluk! Myslím, že to je teraz vo fáze kickoff projektu riziko pneumatických kladív. Ale nou problém, môžem vás uistiť, že ako bude tento projekt napredovať, na hluk si zvyknete.“

„Čože?“

„Druhá taká, povedzme tomu hoci aj kritická výzva, je henten prach. Dám sem P a R, aby sa nám péčka nepomiešali, keď tu máme P ako projekt. Takto, presne takto. Sťahovacie debny prídu zajtra a potom si len pobalíte veci do debien a dobre si ich uložíte, aby prach nemal zlé účinky, že áno. Bolo by iste lepšie, keby sa byty celkom vyprázdnil, lenže niekde musíte, hej tam, bývať aj vy, a tak odstránime z cesty a pobalíme všetko, čo zvládneme. Táto druhá šípka tuto je action item. Do cestovnej mapy zaznačíme ako AI a tento chlievik pod šípkou predstavuje sťahovaciu debnu. To je action item. Ďalší action item je plastová fólia, celkom priehľadná fólia a maliarska páska. Tieto dva action itemy tvoria point, action point. Obkrútite plastovú fóliu okolo televízora a všetkých zariadení, ktoré máte. A potom páskou ten paket poutesňujete, aby prach neškodil prístrojom. Koniec koncov je to pomerne ízi, či ako? Povedzme si, že pôjdeme po jednotlivých krokoch a nebudeme sa hnať.“

Jerry Siilinpää ťukal fixkou červené bodky okolo šípky, aby naznačil prach spôsobený opravou, ktorý neprenikal do obdĺžnika znázorňujúceho debnu.

„Kto tie veci pobalí?“ zvolala žena oblečená vo fialových tepláčkoch, ktorú Siiri nikdy predtým nevidela.

„Načo tie sťahovacie debny? Kam sa sťahujeme?“ spýtala sa veľmi stará pani z áčka, ktorá bola priviazaná na invalidný vozík.

„Ja to sama nepobalím, nevládzem, v nijakom prípade,“ ozvala sa tetovaná žena vedľa nej, ktorá práve odišla do dôchodku

a s ktorou sa Irma zoznámila pred dvoma týždňami pri obedovej kaši.

„Je úplne zdravá, zrejme lekárka, a má šesťdesiatsedem rokov. Mohla by byť moja dcéra,“ pošepekala Irma Siiri a potetovaná žena na ňu nenávisťne fľochla pohľadom. „Len si predstav, keby sa tu objavila Tuula ako obyvateľka Večerného hája, to by len bolo komické!“

„Teda... dom zdravotných služieb tú vec zabezpečí, to balenie, a teraz by si to mohla prevziať ty, Sinikka, a povedať, koľko času a prostriedkov je na to alokovaných,“ zašomral Jerry Siilinpää a prezeral si abstraktné umelecké dielo, ktoré vytvoril na flipcharte. Paličkovým písmom napísal na horný okraj tabule SANÁCIA VEČERNÉHO HÁJA.

Podujatie síce neprinieslo nijaký úžitok, no podľa Irmy a Siiri to bolo veľmi zábavné číslo dopoludňajšieho programu, osviežujúca alternatíva k pokusom, ktorými sa ich zväčša usilovali aktivizovať. Akási pani s neupravenými vlasmi si myslela, že je na bingu, a chvíľami sa sťažovala, že nepočuje vyžrebované čísla. Margit chrápala čoraz hlasnejšie, hoci ju Anna-Liisa štuchala laktom do rebier. Veľvyslanec však bol čudne potichu, čo bolo zvláštne, lebo zvyčajne býval pri takých podujatiach čulý a aktívny.

„Možno si netrúfa otvoriť ústa, keď sa dostal Anne-Liise pod papuču,“ navrhla možné vysvetlenie Irma.

Mladá potetovaná lekárka vyžadovala pri každej príležitosti služby, okrem iného, aby sa dostala na svoju chatu, ktorej záhrada potrebovala pravidelné návštevy, pričom nemohla na chatu cestovať sama, lebo mala ťažkosti s obličkami a tie potrebovali každodennú intenzívnu liečbu. Korenila svoje reči lekárskymi výrazmi, ktorým nikto nerozumel, zato však každý si vypočul

životunebezpečné veci o jej záhrade a obličkách. Starci sa postupne začínali nudiť, lebo Siilinpää a tým menej Sundströmová nemali odpovede ani na tie najjednoduchšie otázky. Nikto nemal predstavu ani len o tom, ako dlho by oprava mohla trvať a ako dlho budú musieť vydržať bez vody.

„Neumriete od smädu,“ upokojovala starcov riaditeľka Sundströmová a trápne zdôraznila „od smädu“. „Plastové nádrže na chodbách budeme plniť tak často, ako si to potreba vyžiada, a roznášku jedla zabezpečíme prostredníctvom externej spoločnosti. Tá bude prinášať všetkým záujemcom jedlo priamo do bytu. Tá služba je, pravda, spoplatnená a cenník nájdete v zložke v spoločenskej miestnosti, na informačnej tabuli na chodbe, kde sa nachádzajú kancelárie, a na webe. Ako klienti sa k tejto službe môžete prihlásiť v kancelárii dočasnej vedúcej pre starostlivosť Sievänenovej.“ Riaditeľka mala taký šťastný úsmev, akoby toto drahé provizórne organizačné opatrenie predstavovalo ruku krízovej služby Fínskeho červeného kríža podanú obyvateľom Večerného hája.

„Časové okno sa nám zapľhňa,“ zvolal Jerry Siilinpää a namieril ukazováčikom na svoje ľavé zápästie, kde nemal žiadne hodinky. „Povedzme to tak, že je príležitosť na poslednú otázku a potom už za novými obsahmi!“

„Kedy a kde sa bude hrať bingo?“ spýtala sa strapatá žena.

„Ja nemôžem otvoriť dvere na balkón. Mohol by mi ich niekto prísť otvoriť?“ zakričala takmer plešatá pani.

„V stene medzi našimi bytmi je diera, ktorou prejde chlap, ale nikto sa nemá k tomu, aby to opravil. Komu sa na to máme sťažovať?“ zakikiríkala Irma hlasom prenikajúcim všetok ten huriavk.

„Je zakázané počúvať rádio?“ spýtal sa ešte ktosi v zadných radoch. Potom nastalo ticho.

„Presne tak,“ začal Jerry Siilinpää a tváril sa zamyslene. „Podľa tých myšlienok budeme napredovať, tak, tak. Ďakujem vám a dovidenia!“

Odkmasol svoj názorný výkres z flipchartu, zahodil ho do koša na smeti, vzal do náručia počítač, ktorý pri prezentácii vôbec nepoužil, a dlhými rezolútnymi krokmi v teniskách odkráčal zo sály. Sinikka Sundströmová si obchytávala vlhký drevený krížik na krku a pokúsila sa naštartovať aplauz pre Siilinpääho. Tetovaná lekárka a plešatá žena tleskali tak neviazane, že sa Margit zobudila a silným hlasom sa spýtala Anny-Liisy, kedy sa má začať s opravou potrubí. Vtedy si aj Siiri všimla, že huriavk a vrtanie ustali. Opravári mali zrejme prestávku na jedlo. To bola vždy najblaženejšia chvíľa celého dňa. Život sa dočasne zatváril, že je obyčajný, a nikoho nič nebolelo ani nelámalo. Na počesť rajského okamihu sa rozhodli zahrať si po dlhom čase kanastu, v absolútnom pokoji, bez hluku. Iba Anna-Liisa vyzerala vyčerpaná a veľvyslanec ju musel takmer nútiť, aby si sadla k súknom potiahnutému stolčeku. Irma zručne miešala a rozdávala karty, naozaj na to mala talent.

„Mám trojicu!“ zvýskla Irma a súčasne s tým sa ozvala desivá detonácia od schodiska C. Kartársky stolček sa otriasol, Margit zvrieskla, akási starenka sa zvalila pred jedálňou, Siiri bolestivo zahučalo v hlave, Annou-Liisou to otriaslo, až stratila všetku farbu, a tetovaná lekárka v novinovom kútiku začala hrešiť. Vstala a oznámila, že ide na pivo do Starého mnícha.

„Pôjdete tiež?“ spýtala sa lekárka, lenže nikto z kartárskej spoločnosti nezvykol vyesdávať na pive v krčme. U Starého mnícha boli iba raz, na pohrebe Panej v klobúku, kde vtedy pastor hral na píle a víno tieklo potokom, a podľa ich názoru taká nalievareň

nebola miesto pre starých ľudí. Najmä v tomto čase, keď bolo sotva dvanásť hodín.

„Dočerta s takými ľuďmi,“ zamrmlala lekárka. Starenka pred jedálňou ešte stále ležala na zemi a uškŕňajúc sledovala, ako sa lekárka náhli okolo nej a vychádza von. Dvaja opravári práve vchádzali, zdvorilo sa vyhli tetovanej lekárke a starenku prekročili.

„Tá je tu prečo?“ spýtala sa Siiri, sledujúc vychádzajúcu ženu. Nešlo jej na rozum, že šesťdesiatšedemročnej sa chce platiť drahé bývanie vo Večernom háji, keď by mohla bývať hocikde ako naozajstní ľudia.

„A čoho je lekárkou?“ spýtala sa Irma a rozosmiala sa.

Išli pomôcť starenke ležiacej na zemi, lebo nikde nebolo vidieť žiadny personál. Odkedy hlavná sestra Virpi Hiukkanenová dostala kopačky, striedali sa pracovníci Večerného hája ešte častejšie ako predtým. Miisu Sievänenovú vymenovali za provizórnu dočasnú vedúcu pre starostlivosť a hlavná sestra už vôbec nebola potrebná. Sievänenová nemala vzdelanie zdravotnej sestry, bola akousi teoretickou expertkou opaterológie. Obyvateľom vysvetlili, že nikto nechcel ísť pracovať do domova s opatrovateľskou službou, kde prebiehala oprava. A tí tomu dobre rozumeli.

A tak sami, nežiadajúc nikoho o pomoc, pomohli ležiacej starej žene posadiť sa na lavicu vo vestibule. Irma sa zohýbala sťažka, lebo bola naozaj zaokrúhlená, ale Margit sa ako ošetrujúca príbuzná svojho muža naučila tie správne úchopy, a tak mohla pri tejto zložitej operácii zreteľnými príkazmi komandovať veľvyslanca, Siiri a Annu-Liisu. Po hŕbe povelov a ochkania sa im podarilo babku usadiť. Tá bola celá vyšokovaná a z čela jej stekala krv.

„Aká hrôza, aký des!“ vykrikovala za nimi Miisa Sievänenová a rukami si zakrývala ústa. Nemohla sa pozeráť na krv. Irma

poutierala ranu čipkovou vreckovkou, kým Sievänenová omakávala mobil, aby privolala sanitku.

„Tu netreba nijakú sanitku,“ vysvetlila Siiri vedúcej starostlivosti. „Pre takú ranku netreba chodiť do nemocnice. Pozrite sama, keď jej Irma odreninu utrela, už z nej ani netečie krv.“

Lenže Miisa Sievänenová sa nemohla pozeráť na starenkinu ranu, veď práve preto si zvolila teoretický variant v rámci študijného modulu opaterológie na odbornej vysokej škole. Tam ich učili, že ak sa objavia akékoľvek výnimočné príznaky, starca treba v každom prípade ihneď odpraviť sanitkou zo zariadenia poskytujúceho služby, a čo iné by už bol výnimočný príznak ako taká rana? V opačnom prípade by bolo možné podať na zariadenie poskytujúce služby žalobu pre neposkytnutie starostlivosti, pričom žiadny majiteľ zariadenia poskytujúceho služby nie je schopný znášať takú zodpovednosť. Sievänenová sa triasla od nervozity a vykrikovala pokyny do telefónu:

„Rýchly akútny prevoz, áno, rany na hlave, spadla, žena vo vysokom veku, veľmi vysokom.“

„Čo to bolo za hrozitánsky výbuch? Spôsobil, že táto pani spadla, keď sa odrazu ozvala taká silná detonácia,“ spýtala sa Siiri vedúcej pre starostlivosť, len čo dotelefonovala. Sievänenová nevedela nič o výbuchu, nič také vôbec nezačula, a civela na starcov, akoby si celú opravu práve v tej chvíli vymysleli.

„Zbytočne si tu budete robievať starosti,“ skonštatovala a dala sa na odchod.

„Robievať starosti!“ skríkla na ňu Anna-Liisa až priveľmi prenikavo. „Celý život som sa usilovala vštípiť mládeži do hlavy správne slovesné tvary a toto je výsledok!“

Všetci sa zarazene pozreli na Annu-Liisu, ktorá sa zväčša takto nesprávala, hoci jej vždy záležalo na správnom používaní

jazyka. Miisa Sievänenová sa nepovažovala za cieľovú skupinu výučbových snáh Anny-Liisy a už sa im stihla stratiť z dohľadu. Veľvyslanec uchopil manželku za ruku a milo sa na ňu usmial:

„No tak, Anička, nechaj to tak.“

„Nesnažte sa ma tu utešovať!“ vybuchla Anna-Liisa a vytrhla sa veľvyslancovi z ruky. To už bolo na riadne zamyslenie. Siiri sa zúfalo usilovala previesť rozhovor smerom, pri ktorom by sa Anna-Liisa mohla upokojiť.

Lenže tá už nabrala tempo. Zabudla na slovesné tvary a prudko sa rozhovorila o predchádzajúcej oprave potrubia, do ktorej sa zaplietla v sedemdesiatych rokoch. Vtedy všetkým obyvateľom domu ponúkli ako spoločné wc prázdny pohár od uhoriek v pivnici na bicykle a ona nemá v úmysle zostať tu a prizerať sa, aký močový kolotoč by sa tu roztočil, keby obyvatelia Večerného hája cirkulovali na chodúlkach vykonávať potrebu do pohára od uhoriek v nejakej komore.

„Možno nám rozdajú bezplatné plienky,“ navrhla konštruktívne Irma, Anna-Liisa jej však nevenovala pozornosť a vyliala si zlosť na veľvyslancovi.

„A čo stravovanie? Ako si predstavuješ, že tu budeme jesť, keď netečie voda? Suchú stravu? Špaldovú pšenicu priamo z konzervy!“ vyzývavo a hrozivo vykrikovala Anna-Liisa. Na záver svojej jeremiády zadupala zdravšou nohou a hystericky, takmer s plačom, zarumázgala: „Prečo nič nerobíš, Onni Rinta-Paakku?“

„Odvediem ťa do reštaurácie,“ odvetil pokojne veľvyslanec a znova ponúkol manželke predlaktie. Z miery vyvedená Anna-Liisa si napravila drdol a vyrovnala si lem blúzky.

„Tým všetkým mám na mysli, že uprostred opravy potrubí sa nedá žiť,“ pokračovala Anna-Liisa, tlmiac zúrivosť do tichého

trasu svojho inak zvučného hlasu. V očiach jej už neblčali zlostné plamienky, zračila sa v nich hrôza pomiešaná so strachom a ona sa zachytila manželovho predlaktia, akoby to bolo záchranné koleso uprostred rozbúreného mora. Odišli do jedálne Večerného hája, ktorá v nijakom prípade nebola reštauráciou, ale iba neútulnou, prudko osvetlenou ústavnou miestnosťou. Obyvatelia tam vysedali, nepovediac slovo, za dlhými stolmi s brezovou dyhou ako žiačikovia a lyžičkami bagrovali svoje kaše. Tie im vydávali na raňajky, desiatu aj večere. Zriedka však na obed. Predtým dostávali ku kaši aj zaváraninu, tá však v apríli došla, no namiesto nej nedostali ani len cukor. Tých, čo sa sťažovali, riaditeľka Sundströmová poučila, že cukor je nezdravý, jedna z najbežnejších príčin úmrtí, a navyše rozpočtové prostriedky vraj už nestačia na zaváraninu ani na iný zbytočný luxus.

Zdvihnutá starenka ešte stále sedela celá popletená na stoličke vo vestibule, nezostali však, aby sa pozreli, či ju sanitka príde naložiť. Margit sa náhlila do Pajamäki na kurz plstenia a Irma si všimla, že hodiny trielia ako opreteký a ona už mala byť u netere v literárnom krúžku, ktorý sa schádzal v Merilahti. Siiri musela von, aby sa prevetrala, a usilovala sa vyzerat', že má naponáhlo, hoci ju nikto nikde nečakal. Zašla si do bytu po plášť, lebo si nespomenula, že vonku je horúčava, a odkráčala na zastávku na Munkkiniemskej sadovej ulici, aby tam počkala na štvorku. Dom s opatrovateľskou službou, zababušený v plastovej fólii, sa jagal v slnečnom jase a pripomínal nejaké americké umelecké dielo, takže v podstate vyzeral veľmi pekne. Hrnot blížiacej sa električky však odvedol, aspoň na okamih, jej myšlienky od Večerného hája a od všetkej tej biedy a trápnosti.

IV

„AKO PROSÍM? ODCESTOVAL na chatu a teba tu zanechal samotnú?“

Siiri neverila vlastným ušiam. Anna-Liisa vyzerala čudne pokojná, hovoriac o poslednom obrate vo svojom živote, hoci, pravda, bola poblednutá a vážna. Musela bojovať, aby vyvolávala dojem, že je všetko v poriadku.

„Sú tam jeho bývalé manželky a deti v takom počte, že ja som ta ísť nemohla. O Onniho je na chate dobre postarané a iste sa tam má lepšie, ako by sa mal tu.“

„Koľko tých bývalých manželiek tam teda je?“ zvedavo sa spýtala Irma.

Anna-Liisa nevládala odpovedať, len tíško vzdychla na znamenie, že veľvyslancaova dovolenka nie je témou, ktorá by jej bola po vôli, a tak Irma mohla všetkým rozdať karty.

Kartársky stolík bol našťastie ešte na svojom mieste. Stenu vedľa neho potiahli plastovou fóliou, v ktorej bol prakticky vyzerajúci zips. V stene zízal otvor a opravári v čižmách chodili zipsom dnu a von, pričom vždy prerušili Siiri, Irmu, Annu-Liisu a Margit pri hraní kanasty.

Veľký televízor v spoločenskej miestnosti bol zabalený do plastu, stojany a knižky poodnášali a pre obyvateľov v tomto bláznivom virvare nezostalo žiadne miesto. Dvere od bytov museli zostať otvorené na spoločnú chodbu a schodiská a opravári pochodovali dnu a von, tu aby povytŕhali kuchynské skrinky, inokedy zmerali miesta na elektrické zástrčky. Občas sa len krútili uprostred príbytku niektorého starca, chvíľu si pomrnkávali čosi, čo pripomínalo Eugena Onegina, a potom odišli.

„Akoby to boli lekári,“ prišla Irma s nápadom. „Jediný rozdiel je v tom, že títo chlapi chodia dnu a von, kým k lekárovi sa musí človek privliecť sám, nech by bol akokoľvek starý a chorý. Prečo vo Fínsku lekár nikdy nepríde k pacientovi tak ako vo Francúzsku, kde býva moja sesternica? Alebo ako v anglických seriáloch?“

Stávalo sa aj to, že výdaj stravy v jedálni Večerného hája zrušili, pričom to oznámili iba dve hodiny vopred. Na stene výťahu a na chodbách sa len objavil papier, kde bolo napísané: „Výdaj obedov dnes odpadá za účelom opravy“. Anne-Liise tieto oznameny spôsobovali chvíľkové návaly energie a na Siirino potešenie mávala kratšie prednášky o úpadku súčasného jazyka, pokiaľ ide o schopnosť napísať zrozumiteľný oznam, o používanie predložiek a významových rozdieloch medzi „odpadnúť“ a „zrušiť“. Väčšinou sa informácia dostala k cieľovej skupine neskoro, až keď sa obyvatelia domu s opatrovateľskou službou dovliekli o hlade do dolného vestibulu a zdesene sa vyzvedali, kde by im vydali stravu. Občas prišla aj riaditeľka Sinikka Sundströmová, aby vyjadrila ľútosť nad situáciou, no zväčša táto nevďačná úloha pripadla dočasnej vedúcej pre starostlivosť Miise Sievänenovej. Tá mohla povedať, že obed sa bude vydávať, hneď ako sa skončí prerušenie dodávky vody, pravdepodobne o šesťnástej, na čo vojnový veterán Tauno poznamenal, že iba idiot by jedol obed a olovrant len s hodinovou prestávkou, najmä keď v ponuke je iba kaša. Dočasná vedúca pre starostlivosť Sievänenová rozdávala reklamy reštaurácií v okolí a cenníky súkromnej firmy poskytujúcej domácu starostlivosť s názvom Pomoc Blížnym. Všetci chápali, že odstavenie vody nespôsobila Sundströmová ani Sievänenová, lenže keď odstavky prichádzali bez akejkolvek výstrahy, bolo ťažké zachovávať si dobrú náladu, ako im poradila riaditeľka.

„Tak som tam stála, vo vlasoch pena, celkom holá a zistila som, že zo sprchy netečie ani kvapka vody,“ rozprávala Margit, a už sa vedela aj zasmiať nad opisovanou tragédiou, ktorá vyvrcholila, keď do bytu napochodovali dvaja páni od dodávateľskej firmy v oblekoch, aby zamerali body pre kanály klimatizácie. Margit ich poprosila, aby jej priniesli vodu, oni sa však dali na útek.

„Asi bol na mňa dosť hrozný pohľad!“ zrúkla Margit a pokrútila hlavou. Musela sedieť dve hodiny so zasychajúcim šampónom na hlave, kým sprcha zasa fungovala.

„A čo si myslíte o tých suchých debničkách na kakanie, ktoré nám Jerry včera propagoval?“ spýtala sa Irma.

„Švindľuješ,“ oborila sa na ňu Anna-Liisa. Celkom jasne videla, že Irma si jednu kartu zasunula pod šunky.

„To nie je nijaké švindľovanie. Niekedy by sme si mohli zahrať aj takto, je to veselá hra. Ja som tak vždy hrávala so svojimi zlatíčkami, kým boli ešte malé. Joj, to bývali veselé časy! Len pozri, akú hlúpu kartu som dostala. Čo by si ty urobila s takýmto škaredým kráľom?“

„Hodí sa ti do kanasty, Irma,“ odvetila unaveným hlasom Anna-Liisa. Bola akási vysilená a bledá a nebolo sa čomu čudovať. Siiri bola taká znepokojená z toho, čo veľvyslanec vyvedol, keď tu nechal Annu-Liisu samotnú uprostred opravy, že sa vlastne nevedela sústrediť na hru. A čo ak Onni oživil svoj vzťah k niektorej z predchádzajúcich manželiek?

„Oni tam majú tečúcu vodu a WC v dome, krásne obkladačky a všetko,“ vzdychala Anna-Liisa celá deprimovaná. To bol luxus, na ktorý obyvatelia Večerného hája len so žiaľom spomínali.

„Máte v úmysle používať také kakacie konzervy, o akých hovorila Irma?“ spýtala sa Siiri, lebo chcela odvieť rozhovor od

veľvyslancovej chaty. Na ňu vodopád slov Jerryho Siilinpääho z minulého týždňa neurobil presvedčivý dojem. Mládenec s roztraseným voskovaným účesom rozprával o suchom záchode určenom na dočasné použitie v mestských podmienkach a tvrdil o ňom, že je bezzápachový a jednoduchý na používanie. Vyprázdňovanie vraj bolo ako „piece of cake“, a práve preto ho údajne mohli starí ľudia používať samoobslužne. V porovnaní so táborovým WC, ktoré ponúkal Siilinpää, pôsobila hocijaká kadi-búdka z guľatiny a prútia na chate ako prepych.

„Tu asi niet nijakých alternatív alebo si sa rozhodla pre zápchu?“ spýtala sa Irma a pustila sa do rozprávania o sesternici, ktorá desať dní nemala stolicu. Odviezli ju do nemocnice na dosť bolestivé vyprázdnenie. „Takže ja si radšej postavím do kúta tú malú debničku s pieskom. Je to vlastne progresívnejší vynález než ten váš pohár od uhoriek, ktorý ste mali v sedemdesiatych rokoch v pivnici toho vášho paneláka, Anna-Liisa. Anna-Liisa?“

Anne-Liise ovisla hlava a karty jej spadli do lona. Preľakli sa, lebo Anna-Liisa vyzerala ako chorá, nie akoby spala. Siiri vstala a chytila Annu-Liisu za zápästie. Pocítila dobrý, pomerne rýchly tep a to ju upokojilo.

„Neumrela.“

„A to je akože dobrá správa?“ spýtala sa Margit a pustila sa rozdávať karty na ďalšiu hru. „V poslednom čase som rozmýšľala o eutanázii. Aký je váš názor, mal by mať človek možnosť rozhodnúť o vlastnej smrti?“

„Bože nebeský, aké zložitosti ti behajú po rozume uprostred tohto blázinca! Načo by sa niekto púšťal do opráv, keby sa pre ne ľudia začali medzi sebou zabíjať? Alebo samovraždiť? Anna-Liisa, zobuď sa skôr, než ťa odpracú sanitkou do nemocnice!“

Irma tiež vstala a spolu so Siiri sa im podarilo zatriasť Annou-Liisou tak, že sa zobudila. Ešte stále bola ako bez krvi a oči jej chvíľu blúdili, no potom sa v nich zažal jej ostrý a hryzavý pohľad. Práve vtedy sa otvoril zips v plastovej stene a traja nahnevane vyzerajúci muži prepochovali okolo nich, nesúc debny na sťahovanie.

„Čo sú zač?“ zostražitelka Anna-Liisa. Nemajú reflexné vesty ani overaly. To nie sú opravári!“

Vo Večernom háji začalo v posledných týždňoch pobiehať čoraz viac celkom cudzích ľudí. Bolo nemožné vedieť, kto z nich tu pracuje a kto kradne obyvateľom veci. Alebo lieky. Tí sa po smrti milého mladého kuchára naučili, aké drahé drogy sa nachádzajú v ich každodenných medicínach.

„Ten Kuní chvost tvrdil, že každý pracovník bude mať na krku placku, na ktorej bude možné prečítať si jeho meno. A mená dodávateľov vraj budú na nejakej tabuli s oznamami,“ frflala Anna-Liisa. „Ja som nijakú takú tabuľu uprostred tohto neporiadku nenašla, veď tu je všade iba baliaca plastová fólia a lepiaca páska. Sme ako... ako nejakí... ja vlastne ani neviem akí. Ani hydinu azda nedržia celé mesiace pri teplote dvadsaťpäť stupňov vo vákuovom balení!“

„Volá sa Siilinpää, po švédsky Ježova hlava, nie Kuní chvost,“ upozornila ju Siiri. Mimoriadne ju potešilo, že raz ona môže opraviť Annu-Liisu.

„A čo ak aspoň brojlery? Alebo sliepky, v takých tých liahňach?“ navrhla veselo Irma. „Keď veľvyslanec dovolenkuje na svojej luxusnej chate a všetci ostatní muži pomreli, začína to tu veľmi pripomínať slepačiu farmu. Kotkotkodák!“ Irma vedela veľmi zručne napodobniť aj sliepku, hoci jej parádne číslo bolo kikiríkanie kohúta.

„Povedala by som, že málo výnosná liaheň,“ podotkla Anna-Liisa tlmeným hlasom a poukladala na stôl karty, ktoré jej spadli do lona.

Irma nemala pripomínať veľvyslancovu chatu práve vo chvíli, keď sa Anna-Liisa prebrala vďaka pobiehaniu podozrivých okoloidúcich s debnami.

„Myslíš si, že tí nosiči debien pred chvíľou boli zloději?“ spýtala sa Siiri, aby vec napravila.

„Odkiaľ by som to mala vedieť? Ibaže nevyzerali ako opravári. Možno to boli príbuzní niektorého obyvateľa, čo sa mi však vidí nepravdepodobné. Veď sem nijakí príbuzní nikdy neprídu.“

„Nie všetci muži pomreli, Eino žije,“ ozvala sa odrazu Margit. Aj ona prestala hrať a karty, ktoré držala v ruke, si roztržito vložila do kabelky.

„Margit, to sú moje karty!“ skríkla rozhnevane Siiri.

„Eino je na oddelení pre dementných kdesi vo východných Helsinkách. Tam premiestnili všetkých obyvateľov zo skupinového domova vo Večernom háji. Ten je v skutočnej úschovni, nie my. Nepamätám si, ako sa to miesto volá, tiež to bude nejaký domov, ak nie rovno hniezdo... Ba áno, tak je to, Veveričie Hniezdo, dve slová a každé má na začiatku veľké písmeno.“

Anna-Liisa zavyla.

„Bola som tam Eina pozrieť iba raz a vtedy som išla taxíkom. Nemôžem však každý deň jazdiť do Východného centra a naspäť taxíkmi. Možno bude lepšie, keď tam nepôjdem, je to naozaj smutné... Och, to je hrozné, zasa mi tečú slzy... prepáčte mi to... ale je také hrozné prizerať sa, keď je milovaná osoba odrazu celkom cudzia a bezmocná... Je neobriadený a odporne páchne, ťažko mi je len sa k nemu priblížiť a nie som schopná pri tej jeho

posteli nič urobiť, lenže aj tak mám zlé svedomie, že som sa ta na neho nezašla pozrieť...“

Siiri objala Margit, ktorá sa chvela od plaču. Irma v núdezi vytiahla svoju čipkovú vreckovku, nikto nevedel, čo povedať. Na toto Margit myslela, keď sa usilovala priviesť reč na eutanáziu? Akože pre Eina by bolo lepšie zomrieť? Azda len nemala na mysli samu seba a tých ostatných zdravých a pri plnom rozume, ktorí sa nehanbili sťažovať sa na opravu v tom istom čase, keď iným už v živote nezostávala nijaká nádej? Siiri sa v duchu červenala nad svojou hlúpostou. A zároveň ju trápilo, že si Margit ponechala časť jej balíčka kariet. Dostane tie chýbajúce karty niekedy naspäť? Irma opäť čítala jej myšlienky.

„S neúplným balíčkom si potom môžeme zahrať papuču, pri tej netreba mať všetky karty,“ zašepkala, zbierajúc zostávajúce karty do balíčka. „Ahá, sliepočky, rozmýšľali ste, kde dnes budete obedovať? Čo keby všetci spolu sme zašli do jedálne Večerného hája na počesť toho, že je náhodou otvorená? Alebo ste si objednali donášku do domu? Moje zlatička vraveli, že to je nevýslovne drahé, keďže však nemajú čas nosiť mi jedlo, tak to za mňa zaplatili. Zacálovali to, zlatá rodinka. Bolo to od nich veľmi milé, hoci nemuseli, lebo veď ja mám celkom dobrú penziu. Vdovskú penziu a navyše všelijaké fondy, ktoré mi Veikko, miláčik, na starobu zabezpečil. Bol to taký dobrý človek, eticky na vysokej úrovni. Ach, jaj, ako sa mi po ňom teraz zacnelo! Zlato moje, leží tam v hrobe, myslím tým v tom hroznom Kolumbáriu, za mramorovou doskou. Raz sa tam dostanem aj ja. Prepáčte, nehodí sa, aby som si tu takto sebecky smútila, Margit má oveľa väčšie trápenie, lebo jej muž ešte žije. No len tak mimochodom, niektorý deň by sme mohli zísť na jedlo do francúzskej reštaurácie

na Laajalahtiskej ulici, či nie? Musíme dbať, aby sme zostali čulé a nesplesneli tu ako... ako vykostené slepačie rezne zo Zľavovky. Tie sú predsa vo vákuovom balení. Všimli ste si, ako z nich zovanie nepríjemný zápach, keď ten obal otvoríte? Ja som veľa balení vyhodila do smetí, lebo som si myslela, že to mäso je skazené, až raz som si trúfla zaniest jedno balenie naspäť do Zľavovky. Sťažovala som sa, že predávajú skazené mäso, a tam ma poučili, že to je balenie v ochrannej atmosfére, dusík a ešte čosi, vraj to nie je nebezpečné, ale zabraňuje to skazeniu mäsa. Žeby to boli striekali aj tu, keď ten náš Jerry vysvetľoval, že prach neprenikne všade, lebo nejako podtlakujú tieto miestnosti? Pochopili ste, čo znamená to podtlakovanie?“

„Podtlaková výveva je zariadenie, ktoré umožňuje rozdiel tlaku v uzavretých priestoroch,“ povedala Anna-Liisa a sľubne si narovнала chrbát. „Vzduchové čerpadlo zariadenia odvádza vzduch z priestoru opravy von hadicou alebo takzvanou manžetou, takže vzniká rozdiel tlakov a vzduch odchádzajúci z miestnosti prechádza podtlakovou vývevou. Filter v zariadení zhromažďuje nečistoty zo vzduchu skôr, ako vzduch, tento vyčistený vzduch, skončí mimo fóliu uzavretého priestoru, tohto tu, kde my trávime svoje dni. To však neznamená, že nebudeme trpieť prachom. Ja nemám ani tak starosť o televízory a iné naše veci zabalené do plastových fólií, skôr o zdravotné ťažkosti, ktoré to vyvolá u nás. Betónový prach je výnimočne jemný a byť mu vystavený znamená veľké riziko ochorenia na doživotnú astmu.“

„Aha! Veď azbest je životunebezpečný a Siilinpää hneď na začiatku opráv rozprával čosi o azbeste. Čože to vrael?“ spozornela Irma, akoby už písala sťažnosť Nadácii Starostlivosť a Lásku Starým.

„Podľa mňa rozprával len o akýchsi action itemoch a kreslil šípky,“ uvažovala nahlas Siiri.

Margit prestala prelievať slzy a znova sa pozviechala.

„Možno by som Eina mala priviesť sem. Možno by to ten životnebezpečný prach najľahšie vyriešil.“

„Doživotná astma, tak si to povedala? To tu sotva niekto považuje za veľké riziko, keď obeťami budú deväťdesiatnici a starší. Lenže dá sa na astmu zomrieť? Žeby to bola tá príležitosť, o ktorej tu prednášala Sinikka Sundströmová a Jerry Siilinpää? Smrť, smrť, samá smrť.“

„Nie všetci tu sú v našom veku,“ podotkla Siiri. „Potetovaná lekárka by mohla predstavovať priemerný vek tunajších obyvateľov.“

„Prečo sa dala tak škaredo predierkovať, taká pekná žena? Na krku má kotvu a na pleciach hady, fuj.“

„Možno má rada kotvy a hady.“

„Mohli by sme najprv dokončiť tú otázku prachu?“ tľapla Anna-Liisa oboma dlaňami na súkenný povrch stolčeka a zablýskala na priateľky pohľadom svojich tmavých očí. „Má okrem mňa aj niekto iný pretrvávajúci kašeľ a občasné dýchacie ťažkosti? V noci niekedy kašlem tak, že vôbec nemôžem spať. Som naozaj presvedčená, že na vine sú tieto opravy, a preto som sa zajtra objednala do strediska. Ak mi nájdú astmu, bude za to zodpovedný Večerný háj.“

„A ty by si mohla zomrieť!“ skríkla Irma a rozkašľala sa skôr, ako sa stihla rozosmiať. Odrazu ich všetky štekliho v hrdle, po Irme sa rozkašľala Margit, potom Anna-Liisa a napokon aj Siiri kašľala tak, až ju rozbolelo v hrdle. Pripadlo im to dosť zábavné, takže o krátku chvíľu sa už vystúpenie kašľavého chóru zmenilo